

RUSYA'NIN SURİYE MÜDAHALESİNDE ÖZEL ASKERÎ ŞİRKETLERİN ROLÜ

Halit GÜLŞEN

Ankara Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Sırasıyla Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (2008-2009), Avrasya İncelemeleri Merkezi (2009-2012) ve Anadolu Ajansı'nda (AA, 2012-2015) çalıştı. Halen TOBB ETÜ Güvenlik Çalışmaları Bölümü'nde yüksek lisans programına devam eden Gülşen, Rusya ve Post-Sovyet coğrafyasına yönelik güvenlik merkezli çalışmalarda bulunmaktadır. Gülşen'in çalışmaları Ermeni Araştırmaları Dergisi, Review of Armenian Studies, Avrasya Dosyası, İnsanlığa Karşı Suçlar ve Tarih, Stratejik Analiz ve Ortadoğu Analiz gibi dergilerde yayımlandı.

Rusya, Suriye'ye askeri müdahalede bulunarak hem Ortadoğu'daki kalesini muhafaza etti hem de Ukrayna krizi nedeniyle maruz kaldığı siyasi baskıyı hafifletti. Suriye müdahalesi ile önemli askeri ve siyasi kazanımlar elde eden Rusya bunu gerçekleştirirken çok az asker kaybı verdi. Suriye gibi birçok ulusal ve uluslararası aktörün yani sıra DEAŞ, YPG, El-Kaide gibi terör örgütlerinin de güç mücadelesi verdiği karmaşık bir sahaya dışarıdan askeri müdahalede bulunarak yaklaşık 2 yılda sadece 28 asker kaybı verilmesi, üzerinde durulması gereken bir konudur. Rusya'nın Suriye'de bu kadar az asker kaybı vermesinin temel nedenlerinin başında Rus özel askeri şirketlerinin Suriye'deki varlığı gelmektedir. Bu çalışmada söz konusu askeri şirketlerin Rusya'nın Suriye müdahalesindeki yeri incelenerek Rusya'ya sağladığı avantajlar ve muhtemel riskler ele alınmıştır.

Rusya Federasyonu, Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında yaşanan kriz döneminden Vladimir Putin'in 2000'de devlet başkanlığı koltuğuna oturmasıyla birlikte hızla çıkmaya başlamıştır. İlk olarak ülke içindeki ekonomik ve siyasi istikrarsızlığı ortadan kaldırmayı hedefleyen Putin yönetimi, bunu başardıktan sonra uluslararası alandaki çıkarlarına odaklanmıştır. Bu kapsamda Putin döneminde kabul edilen ulusal güvenlik strateji belgeleri, dış politika doktrinleri ve askerî güvenlik doktrinlerine bakıldığında temel olarak vurgulanan noktalar tek kutuplu dünya sisteminin kabul edilemezliği ve NATO'nun genişlemesinin ulusal güvenlik tehdidi oluşturduğudur.¹ Rusya bu konudaki yaklaşımını en net şekilde 2007 Münih Güvenlik Konferansı'nda ortaya koymuştur. Putin'in burada yaptığı konuşmada sarfettiği şu sözler, Rusya'nın uluslararası alandaki mevcut duruma yönelik bir ultimatomu olarak değerlendirilmiştir.

“Tek kutuplu dünya nedir? Bunu ne kadar süslerseniz süsleyin, netice itibariyle tek tip durum, tek erk, tek güç merkezi, tek efendi anlamına gelir. Tek egemenin, tek efendinin olduğu bir dünya demektir. Sonuç olarak, bu durum sadece sistemin içindekiler için değil, aynı zamanda egemenliği elinde bulunduran için de ölümcüldür, çünkü onu içeriden yıkar.”²

Münih Konferansı sonrasında Rusya'nın uluslararası alandaki gelişmelere verdiği tepkilere bakıldığında, söylemlerin içinin doldurulduğu görülmektedir. NATO'nun genişleme strateji karşısında 2008 Gürcistan müdahalesi, AB'nin Doğu Ortaklığı programı kapsamında Ukrayna ile “fazla” yakınlaşmasının ardından gelen Kırım işgali ve Doğu Ukrayna'ya de facto müdahale bu sürecin bir yansımasıdır. Rusya'nın Suriye iç savaşına 2016'da fiilen müdahil olması da bu kapsamda ele alınması gereken bir konudur.

1. Suriye Müdahalesi

Rusya Arap Baharı'nın ardından 2011'de patlak veren Suriye iç savaşına 30 Eylül 2015 tarihinde fiili olarak müdahalede

bulunmuştur. Müdahalenin gerekçesi olarak her ne kadar Beşar Esad rejiminin yardım talebi gösterilmiş olsa da altında yatan çok farklı sebepler bulunmaktadır. Bunları kısaca sıralamak gerekirse: Akdeniz'deki tek askerî varlığı olan Tartus'taki üssü kaybetmek istememesi, Libya'da Kaddafi'nin devrilmesi sürecinde Batı tarafından kandırılmışlık hissi, Ukrayna krizi nedeniyle maruz kaldığı Batı merkezli baskıları azaltma düşüncesi, Batı ile girdiği güç savaşında çatışmayı kendi sınırlarının olabildiği kadar ötesinde gerçekleştirmek istemesi, Rus pasaportlu Kafkasya kökenli savaşçıların Suriye'deki varlığı, ABD'nin geri çekilmesiyle ortaya çıkan boşluğu doldurma isteği ve İran etkisi gibi nedenler gösterilebilir.

Söz konusu askerî müdahalenin üzerinden yaklaşık 2 yıl geçtikten sonra gelinen noktaya bakıldığında şu an için Rusya'nın istediğini elde ettiğini söylemek hata olmaz. İzlediği politikayla kendisine alan açan ve Suriye rejiminin koltuğunu korumasını sağlayan Rusya, bu ülke içindeki

askerî kapasitesini de artırma yönünde önemli avantajlar elde etmiştir. Bununla birlikte uluslararası alanda yeniden dikkate alınır bir ülke konumuna gelmiş ve siyasi olarak da güçlenmiştir. Bu bağlamda Rusya'nın Suriye müdahalesinin askerî ve siyasi alanda ciddi sonuçları olduğu görülmektedir.

İlk olarak müdahalenin askerî sonuçları noktasında Rusya'nın Suriye'de elde ettiği askerî üsler dikkat çekmektedir. Tartus'ta 1977'den beri kullanılan yarı üs özellikli donanma tesisinin gerçek anlamda kalıcı bir üsse dönüştürülmesi, Rusya'nın Akdeniz'deki askerî varlığı açısından oldukça önemlidir. Bu konuda Suriye yönetimiyle imzalanan anlaşma kapsamında Tartus deniz üssünün genişletilmesi, Rus gemilerinin bölgesel, ulusal sulara ve Suriye'deki limanlara girebilmesinin önü açılmıştır. Diğer taraftan Suriye ile imzalanan ve Rus hava güçlerinin Hmeymim Üssü'nde süresiz olarak konuşlandırılmasına izin veren anlaşma sonrasında Rusya, çok sayıda savaş uçağını bölgeye konuşlandırma imkânı

İzlediği politikayla kendisine alan açan ve Suriye rejiminin koltuğunu korumasını sağlayan Rusya, bu ülke içindeki askerî kapasitesini de artırma yönünde önemli avantajlar elde etmiştir.

bulmuştur. Rusya anlaşmanın ardından üsse S-400 ve Pantsir hava savunma sistemlerini yerleştirmiştir.³ Ayrıca söz konusu anlaşmayla üsteki askerî personel ve ailelerine diplomatik dokunulmazlık tanınması ve Rus askerlerine Suriye'ye girerken sınır kontrolünden geçmeme hakkı da sağlanmıştır. Rusya'nın Hmeymim'i kullanması karşılığında Suriye'ye kira ödemeyecek olması da kayda değerdir.

Tartus ve Hmeymim'in ardından Rusya'nın terör örgütü PYD ile birlikte Afrin'de konuşlanması ve ateşkesi izleme merkezi adı altında askerî faaliyetlerde bulunması da müdahalenin askerî sonuçları noktasında önemli bir başlığı oluşturmaktadır. Afrin'deki Kafr Cenne, Deyr Ballut, Gazzaviye'ye, Der Sufan ve Zeytuna köyleri arasındaki vadiye, Bıfanun Dağına, 135. Tugaya ve Tel Acar bölgelerine yerleşen Rusya askerlerinin sayısının yaklaşık 100 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Rus yetkililerin açıklamalarına göre bölgede Hmeymim benzeri bir üs girişimi bulunmamakta, adı

geçen bölgelerde kurulan merkezlerin ateşkesi izleyeceği ifade edilmektedir.⁴

İkinci olarak askerî müdahalenin siyasi sonuçlarına bakıldığında ise Batı'nın ambargosuna ve müdahalesine rağmen Beşar Esed yönetiminin görevde kalması Rusya'nın uluslararası alanda ve bölgedeki aktörleri üzerindeki gücünü artırmıştır. Diğer taraftan Astana süreci ile bölgenin en önemli iki gücü olan Türkiye ve İran ile aynı masada buluşan Rusya, Cenevre sürecini destekleyici bir platformla inisiyatif almıştır.

Rusya'nın Suriye müdahalesinin ülke içi güvenlik risklerinin azaltılması açısından da önemli sonuçları olmuştur. Rusya topraklarında faaliyet gösteren Kafkasya Emirliği'ne bağlı çok sayıda savaşçı 2016'da DEAŞ'a biat ederek Rusya'yı terk etmiştir. Rusya ise Suriye'ye askerî müdahalesiyle burada gerek ılımlı muhaliflerin gerekse DEAŞ saflarında savaşan çok sayıda Rusya pasaportlu Kafkasya kökenli savaşçının etkisiz hale getirilmesini sağlamıştır.

Böylece Kafkasya kökenli savaşçıları kendi topraklarının dışında etkisiz hale getirerek, iç güvenliğin tesisi noktasında önemli bir avantaj elde etmiştir.

Tablo 1: Suriye’de hayatını kaybeden Rus askerler⁶

İsim	Rütbe/Görev	Yer	Tarih
Fedor Juravlev	Er	Belirsiz	Kasım/2015
Oleg Peşkov	Yarbay/Pilot	Türkmen Dağı	Kasım/2015
Aleksandr Pozniç	Deniz Piyade Er	Belirsiz	Kasım/2015
İvan Çeremisin	Albay	Belirsiz	Aralık/2016
Aleksandr Prohorenko	Üstteğmen	Palmira	Mart/2016
Andrey Akladnikov	Pilot	Humus	Nisan/2016
Viktor Pankov	Pilot	Humus	Nisan/2016
Anton Yergin	Çavuş	Humus	Mayıs/2016
Andrey Timoşenkov	Er	Humus	Haziran/2016
Mihail Şirokapoyas	Çavuş	Halep	Haziran/2016
Ryafagat Habibulin	Pilot	Palmira	Haziran/2016
Yevgeniy Dolgin	Teğmen/Pilot	Palmira	Haziran/2016
Nikita Şevçenko	Er	Halep	Haziran/2016
Asker Bijoyev	Er	Belirsiz	Ağustos/2016
Nadejda Duraçenko	Askeri Doktor	Halep	Aralık/2016
Galina Mihaylova	Askeri Doktor	Halep	Aralık/2016
Vadim Kostenko	Er	Lazkiye	Ekim/2015
Sanal Sançirov	Binbaşı	Palmira	Aralık/2016
Ruslan Galitskiy	Albay	Halep	Aralık/2016

Tüm bunların dışında Rusya’nın Suriye müdahalesiyle belki de en önemli askerî ve siyasi kazanımı Ukrayna’da olmuştur. Rusya Suriye’ye askerî müdahalede bulunarak Kırım işgali nedeniyle Batı’nın uyguladığı yaptırım politikalarına geri çekilmek yerine karşı hamlede bulunarak cevap vermiştir. Adeta “go” tahtasının bir köşesinde sıkışan bir oyuncunun, bu sıkışmışlıktan kurtulmak için tahtanın farklı

bir köşesine hamle yapması gibi, Ukrayna’da sıkışan Rusya “taşı” Suriye’ye koymuştur.

2. Suriye’deki Askerî Kayıplar

Rusya iki yıla yaklaşan Suriye müdahalesinde önemli bir askerî kayıp yaşamamıştır. Resmî açıklamara göre şu ana kadar 28 Rus askeri Suriye’de hayatını kaybetmiştir. Bunun yanı sıra Rusya’nın iki Mi-8, bir Mi-28H ve bir Mi-35 tipi olmak üzere 4 askeri helikopteri

operasyonlar sırasında DEAŞ tarafından düşürülmüş, Su-24 tipi savaş uçağı ise Türkiye savaş uçakları tarafından sınır ihlali gerekçesiyle vurulmuştur.⁵

Listede yer alan 19 askerin dışında, 1 Ağustos 2016'da İdlip'de düşürülen Mİ-8 tipi askerî helikopterde 5 Rus askerî hayatını kaybetmiştir. Rus resmî makamları bu saldırıda helikopterde bulunan 5 askerin hayatını kaybettiğini açıklamasına rağmen, askerlerin isimleri paylaşılmamıştır. Nisan 2017'de ise 4 Rus askerinin daha hayatını kaybettiği bildirilmiştir.⁷

Genel itibariyle bakıldığında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ilk defa eski Sovyet sınırları dışında bir ülkeye askerî operasyon düzenleyen Rusya'nın söz konusu kayıplarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Hem sahada çok farklı grupların bulunduğu hem de farklı uluslararası aktörlerin yer aldığı böylesine bir savaşta Rusya'nın bu kadar az askerî kayıp vermesinin birden çok sebebi bulunmaktadır. Bu nedenler şu şekilde sıralanabilir:

- Ağırlıklı olarak hava saldırılarına yoğunlaşması,

- Uzun yıllardır Suriye rejimine askerî danışmanlık yapan Rus uzmanların, ülke şartlarını ve saha koşullarını iyi bilmesi,

- Bir bölge ya da şehirde tam güvenlik sağlandıktan sonra Rus resmî askerlerinin yoğun şekilde sahaya inerek kontrolü devralması,

- Özel güvenlik/askerî şirketlerin kullanılması.

Bu nedenlerin içinde Rus özel güvenlik/askerî şirketlerinin kullanılmasının ayrı bir yeri bulunmaktadır. Özellikle 2008 Gürcistan savaşı, ardından 2014'deki Kırım işgali ve Doğu Ukrayna'da devam eden savaşla birlikte Rusya, yurt dışındaki operasyonlarda özel güvenlik şirketlerini daha yoğun bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Suriye'de sadece 28 asker kaybı vermesinin ardında yatan temel nedenlerin başında da Rusya'nın bölgede özel güvenlik şirketlerinin önünü açması gelmektedir. Nitekim bu alanda son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler de özel güvenlik şirketlerin yurt dışında kullanımına verilen önemi göstermesi açısından önemlidir.

3. Suriye Müdahalesinde Özel Askerî Şirketler

Rusya'da Sovyetler Birliği'nin dağılmasını takip eden süreçte, devletin askerî ve istihbarat yetkilileri tarafından resmî olmayan ancak birçoğu profesyonellerden oluşan, farklı özel askerî birliklerin kurulduğu bilinmektedir. Bu birlikler ilk yıllarda, Bosna, Karabağ, Moldova, Gürcistan, Çeçenistan gibi ülkelerde kullanılmıştır.

Özellikle Rusya'nın 2008 Gürcistan, 2014 Ukrayna ve 2015 Suriye müdahalelerini kapsayan son 9 yılda, Rusya'da yeni özel askerî şirketler kurulmaya ve bunlar için yasal düzenlemeler hayata geçirilmeye başlanmıştır. Rusya bu yöntemle doğrudan devlet müdahalesi olmadan ve uluslararası hukukun etrafından dolaşarak yabancı ülkelerde askerî müdahale kapasitesini artırmıştır. Bu yöntem olası kayıplar sonrasında Rusya kamuoyunda oluşabilecek tepkileri dizginlemesine yardımcı olması açısından da önemli görülmüştür.

Ancak sahada aktif olarak faaliyet yürüten ve Rusya'nın yurt dışındaki çıkarlarına

paralel olarak faaliyet gösteren bu yapıların zaman içinde yasal bir statüye kavuşturulması bir zaruret haline gelmiştir. Bu kapsamda öncelikle yasal düzenlemelere ağırlık verilerek 2008, 2012, 2013 ve 2014'de olmak üzere dört yasal düzenleme kabul edilmiştir. İlk olarak 2008'de "silah yasası" olarak adlandırılan yasa çıkarılmış ve Gazprom, Lukoil, Transneft gibi stratejik öneme sahip Rus devlet kurumlarının yurtdışı temsilciliklerinin güvenliklerinin sağlanması için silah kullanma yetkisi verilmiştir.⁸

İlk yasadaki dört yıl sonra 2012'de iktidardaki Birleşik Rusya Partisi tarafından Duma'da 288-FZ nolu bir yasa tasarısı kabul edilmiştir. Söz konusu yasa, özel askerî şirketlerin yedek askeri unsur olarak bulundurulmasına ilişkin statüye devlet başkanı tarafından yasal düzenleme getirilmesini sağlamıştır.⁹ (Özel profesyonel kurumlarda askerî eğitim verilebilmesi vb.)

Bir yıl sonra ise Duma Başkan Yardımcısı Aleksandr Mişrofanov tarafından sunulan yeni yasayla, özel askerî şirketlerin

Rusya'nın 2008 Gürcistan, 2014 Ukrayna ve 2015 Suriye müdahalelerini kapsayan son 9 yılda, Rusya'da yeni özel askerî şirketler kurulmaya ve bunlar için yasal düzenlemeler hayata geçirilmeye başlanmıştır.

«Частные военные компании в России - это инструмент реализации национальных интересов без прямого участия государства»
Владимир Путин, 11.04.2012

"Rus özel askeri şirketleri devletin doğrudan müdahalesi olmadan ulusal çıkarlar doğrultusunda yapılması gerekenlerin tatbiki için bir araçtır." Vladimir Putin, 11.04.2012.

askeri ekipmana sahip olmaları yasal güvence altına alınmış ve hükümetin söz konusu şirketlerin tüm faaliyetlerini kontrol altında tutacağı vurgulanmıştır. 2014'de de benzer içerikli bir yasal düzenleme kabul edilmiştir.¹⁰

Söz konusu güvenlik şirketlerinin yabancı ülkelerde kullanımı konusunda Rusya'nın resmî yetkililerinin de oldukça açık ifadeler kullanmaktan çekinmediği görülmektedir. Rusya Devlet Başkanı Putin, 2012'de yaptığı bir konuşmasında özel askerî şirketlerin

ülkesi için ne anlama geldiğini şu sözlerle ifade etmiştir: "Rus özel askerî şirketleri devletin doğrudan müdahalesi olmadan ulusal çıkarlar doğrultusunda yapılması gerekenlerin tatbiki için bir araçtır."¹¹

Her ne kadar bir dizi yasal düzenlemeler yapılmış ve Putin dahi konuyu açıkça dillendirmiş olsa da Rusya'da bu alanda hâlâ şöyle bir yasal ikilem bulunmaktadır: Rusya yasaları özel güvenlik şirketlerine dair yukarıdaki değişiklikleri yaparken, özel askerî şirketlerin yurt dışındaki operasyonlara

katılması mevcut Rusya yasalarına göre illegal görünmektedir. Bu durumun da yakın zamanda çıkacak yeni yasalarla değişmesi öngörülmektedir. Fakat bu illegal durum, özel askerî şirketlerin yurtdışında gayriresmî ordu gibi kullanılmasının önüne geç(e)memektedir.

4. Öne Çıkan Şirketler ve Operasyon Bölgeleri

Rusya’da son yıllarda özel askerî şirketlerin uluslararası operasyonlardaki rolü giderek artış göstermektedir. Özellikle 2014’deki Kırım işgali ve ardından Doğu Ukrayna’da meydana gelen çatışma ortamı ve

Tablo 2: Rusya’daki özel askerî şirketler¹²

	GRU	SPETSNAZ	WAG	VEPR	EMERSON	ALFA	SOBR	VEPR	GRU	EMERSON
SAVAŞA KATILANLAR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
UKRAYNA	✓	?	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓
SURİYE	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
DİĞER ÇATIŞMALAR	?	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓

InfoNapalm.org

2015’teki Suriye’ye askerî müdahale, Rusya merkezli özel askerî şirketler konusunu yeniden gündeme getirmiştir. Söz konusu özel askerî şirketlerden bazıları Doğu Ukrayna’daki Rusya yanlısı ve destekli gruplarla birlikte Ukrayna ordusuna karşı savaşta eleman temin ederken, bazıları ise Suriye’de devam eden iç savaşta profesyonel

destek sağlamaktadır. Bununla birlikte bazı özel askerî şirketlerin Ukrayna’da savaşan elemanlarını, Suriye’de savaşın şiddetinin artmasıyla birlikte Suriye’ye kaydırdukları da görülmektedir.

Ukrayna ve Suriye’de savaşan özel askerî şirketler üzerine çalışmalarıyla öne çıkan ve Rusça yayın yapan *InformNapalm*

haber sitesinin çalışanları tarafından hazırlanan raporda, söz konusu şirketlere ayrıntılı bir şekilde yer verilmektedir.

Bu şirketler arasında Suriye savaşında öne çıkanlar PMC Wagner, Moran Güvenlik Grubu, Slavonic Corps, Antiterör Güvenlik Şirketi, RSB Grup ve Redut Özel Birliği'dir.¹³ Aşağıda söz konusu şirketlerin temel özellikleri ve görev alanları ayrı ayrı incelenmektedir. Şirketler üzerine yaptığımız araştırmada şirketlerin resmî internet siteleri, bu konuda araştırmalar yapan bağımsız gazetecilerin çalışmaları ve Rus askerlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer alan bilgilerden yararlanılmıştır.

RSB Grup

Şirketin başkanlığını eski Rusya Federal Güvenlik Servisi (FSB) görevlisi olan Oleg Krinitsin yapmaktadır.¹⁴ Şirketin

Rusya Güvenlik Sistemleri (RSB) Grubu 2011'de kurulmuştur.

kurucuları arasında Rusya Sınır Servisi'nden emekli askerlerin yer aldığı kaydedilmektedir. Şirketin sunduğu hizmetler arasında uzun deniz seferlerinin güvenliğinin sağlanması, karada nakliye işlemlerinin güvenliğinin tesisi, eğitim, istihbarat analizi, teknik koruma ve mayın temizleme hizmetlerinin yer aldığı belirtilmektedir.¹⁵

Şirket Somali'de 10'dan fazla Rus ve yabancı uyruklu geminin güvenliğini sağlamıştır. Bunun dışında Ürdün, Mısır, Sri Lanka ve Güney Afrika'da da benzer hizmetler sunduğu belirtilmektedir. Şirketin denizlerdeki ticari ve resmî gemilere güvenlik sağlayan personelinin eski Rus özel kuvvetleri çalışanları olduğuna dair bilgi resmî internet sitesinde mevcuttur. Gemilerin güvenliğinin sağlanması dışında petrol ve gaz platformlarının güvenliğinin sağlanması da şirketi hizmet alanları içine girmektedir.¹⁶

RSB Grup'un bir başka çalışma alanı ise karada büyük nakliyelerin güvenliğini sağlamaktır. Bu noktada ise Irak'ta çeşitli tır konvoylarına güvenli sağladığı kaydedilmekle

birlikte, Bağdat'taki Rus Büyükelçiliği'nin güvenliğinin sağlanması noktasında da faaliyet göstermektedir.

Suriye özelinde şirketin karada operasyonlara katılan askerî gücü olduğuna dair bir veri bulunmamaktadır. Ancak farklı kaynaklarda Suriye'ye giden Rusya bandıralı gemilerin ve Rusya'nın kontrolündeki tesislerin güvenliği noktasında görev aldıklarına dair bilgiler yer almaktadır.¹⁷

Moran Güvenlik Grubu:

M o r a n
G ü v e n -
l i k G r u b u
(M S G) ,
1999 yılında kurulmuştur. Şirketin başkanlığını Rusya Deniz Kuvvetlerinde uzun yıllar görev yapmış ve 8 başarı madalyasına sahip İgor Nikov ve yine Rusya Deniz Kuvvetlerinde çalışmış ve 9 madalyaya sahip Sergey Emelin yürütmektedir. Şirketin sunduğu hizmetler arasında denizlerde gemi taşımacılığı güvenliği, karada ise önemli tesisler ve konvoy güvenliğinin sağlanması yer almaktadır. Bununla birlikte kurtarma

ve danışmanlık hizmetleri de şirketin görev tanımı içine girmektedir.

Şirket ilk sınıraşan görevini 1991-2001 yılları arasında Birleşik Arap Emirlikleri'nde ifa etmiştir. Sudanlı milliyetçi gruplar tarafından kaçırılan bir gemi, sahibinin talebi üzerine kurtarılmıştır. Yine aynı bölgede 20 petrol tankerinin Irak-Birleşik Arap Emirlikleri-Hürmüz Boğazı-Aden Körfezi-Güney Avrupa hattında güvenli ulaşımının sağlanması temin edilmiştir.

Birleşik Arap Emirlikleri'nin ardından Irak'ta çok sayıda görev üslenmiştir. Bu kapsamda Irak'ın farklı bölgelerinde 2004 yılı içinde 6 farklı koruma görevini yerine getirmiştir. Bu görevlerden bazıları şunlardır:

- Zaho'dan Bağdat'taki Ulaştırma Bakanlığı'na gidecek olan 70 tırlık bir konvoyun güvenliğini sağlama.
- Tikrit yakınlarındaki bir petrol sahasına bazı ekipmanların ulaştırılmasına eşlik ederek olası saldırılara karşı bölgedeki güvenliği tesis etme.

Suriye savaşında öne çıkanlar
PMC Wagner,
Moran Güvenlik
Grubu, Slavonic
Corps, Antiterör
Güvenlik Şirketi,
RSB Grup ve
Redut Özel
Birliği'dir.

- Kara-tepe bölgesine petrol-delme ekipmanlarının ulaştırılması.
- Basra-Kerbela arasındaki 2. stratejik boru hattı projesinin analizi.
- Zakha-Kerkük-Bağdat-Basra arasında 90 tırlık bir konvoyun güvenliği.¹⁸

MSG Irak'ın dışında Nijerya, Kenya ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nde yerel güvenlik güçlerini eğiterek, VIP koruma hizmetinde bulunmuştur.

MSG, Suriye kapsamında Rusya'dan Tartus'a gelen askerî gemilerin güvenliğini sağlamakla birlikte, üsteki bazı güvenlik noktalarında da görev yapmaktadır.¹⁹

PMC Wagner

PMC Wagner Suriye'de görev yapan Rus özel askerî şirketler arasında en fazla adı zikredilen

şirket olma özelliğine sahiptir. Şirketin kuruluş tarihine dair net bir bilgi yoktur. Kurucuları arasında 2013'e kadar Pskov 2. Özel Birlik Tugayı'nda görevli olan Yarbay Dmitriy Utkin bulunmaktadır. Krasnodar Kray bölgesi Molokino köyünde kamp merkezi bulunan Wagner ile aynı bölgede Rusya ordusuna ait 10. Askerî Tugayı yer almaktadır. Suriye'ye giden Rus savaşçıların bir bölümünün, adı geçen köye 200 km uzaklıktaki Primorsko Havaalanı'ndan götürüldüğü kaydedilmektedir.²⁰

“Wagner” elemanlarının büyük çoğunluğu Suriye'de savaşmaktadır. Suriye savaşına dair yayın yapan Rusça haber sitelerinde Suriye'den Sivastopol'e cesetler geldiği ve bunların Wagner elemanı olduğuna dair geniş bilgiler yer almaktadır. Örneğin 24 Eylül 2015'te 10, 20 Ekim 2015'te ise 26 cesetin

Sivastopol Limanı'na gemilerle geldiği kaydedilmektedir.²¹

Petersburg merkezli *Fon-tanka* haber sitesinde görevli gazeteci Denis Korotkov'a göre, Wagner'in bünyesinde bine yakın personel görev yapmaktadır. Doğu Ukrayna'da da savaşan Wagner elemanlarının,

Rusya'nın askerî müdahalesiyle birlikte Suriye'ye kaydırılmaya başlandığına dair bilgiler bulunmaktadır. Özellikle Doğu Ukrayna'daki Luhansk'ta bir ağaca asılmış olan ilanlar, durumun daha da somutlaşmasını sağlamaktadır.

Tablo 3: PMC Wagner Kurucusu Dmitriy Utkin (en sağda) Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile birlikte

Söz konusu ilanda “Neden Suriye’de savaşmak daha iyi” sorusu sorulmakta, cevaplar da ise “Donbas’ta savaşan bir kişinin 15 bin ruble kazandığı, ancak Suriye’de savaşan birinin 200 bin ruble kazandığı” kıyaslamasına yer verilmektedir.²² Dikkat çekici diğer bir nokta ise Suriye’de savaşan birinin statü olarak daha yukarıda ve alacağı madalyaların daha üst düzey olduğunun belirtilmesidir. Son kıyaslama ise karşılaştırmayı ideolojik bir boyuta taşımaktadır. “Düşmanınız kim” sorusuna Donbass bölgesi için verilen cevapta “Ortodoks kardeşleriniz” yazarken, Suriye için verilen cevapta ise “İslamcılar” ifadesi yer almaktadır.²³

Diğer taraftan Dmitriy Utkin 9 Aralık 2016’da Kremlin’de düzenlenen Anavatan Kahramanları Günü resepsiyonuna katılarak Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından cesaretinden dolayı madalyaya layık görülmesi, Wagner ile Rusya resmî organları arasındaki bağlantı açısından önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir.²⁴

Slav-Corpus:

SlavCorpus Suriye’de Wagner ile birlikte aktif faaliyet gösteren özel

askerî şirketler arasında öne çıkmaktadır. Şirketin resmî internet sitesi bulunmamaktadır. Bu nedenle kuruluş tarihine dair net bilgi yoktur. Çalışanlarının tamamı profesyonellerden oluşurken, Afganistan, Irak, Afrika, Tacikistan, Kuzey Kafkasya ve Sırbistan’da daha önceden görev yapmış kişiler, şirket bünyesine daha kolay katılma imkânına sahiptir.

Şirketin 2013’ten itibaren Suriye topraklarında faaliyet gösterdiği açık kaynaklarda yer almaktadır. Şirkete bağlı silahlı güçlerin özellikle Palmira ve Halep’teki çatışmalara dâhil oldukları belirtilmektedir. DerZor’un doğusundaki petrol kuyularının güvenliği de uzun bir dönem söz konusu şirketin çalışanları tarafından sağlanmıştır. Burada dikkat çekilmesi gereken önemli bir nokta ise tıpkı Wagner gibi SlavCorpus’un da önce Doğu Ukrayna’daki savaşta yer almasıdır. İki şirket çalışanları da buradan Suriye’ye

geçerek Rusya'nın çıkarları doğrultusunda görev almışlardır.

Ancak şirketin sahadaki operasyonlarda ilk yer almaya başladığı dönemde –basına da yansıyan– bazı sıkıntılar yaşanmıştır. Humus'ta 267 şirket savaşçısı 6 bine yakın muhalif tarafından çevrilince araçlarına binerek kaçmak zorunda kalmıştır. Bu olayın ardından Latakya üzerinden Rusya'ya dönen paralı savaşçılar Moskova'da tutuklanmıştır. Grubun liderleri arasında yer alan Vadim Gusev ve Evgeniy Sidorov da bu kapsamda içeri alınmıştır.²⁵

Rusya'nın söz konusu şirket çalışanlarını Suriye'de kullanmasına rağmen geri döndüklerinde tutuklaması, iki ihtimali gündeme getirebilir. Birncisi sahadaki gruplarla FSB arasında bir uyumsuzluk yaşanmış olmasıdır. İkinci ihtimal ise Rusya uluslararası kamuoyuna, “Devlet olarak bu grupları tanımıyorum ve arkasında değilim” mesajı vermiş olabilir. Bu noktada Rusya Savunma Bakanlığı içinde de özel askerî şirketlere karşı bir direnç olduğunu eklemek faydalı olacaktır.

Antiterör Güvenlik Şirketi

Antiterör Güvenlik Şirketi askerî eğitim ve özel operasyon eğitimi üzerine faaliyetlerde bulunmakta ve savaş riskinin yüksek olduğu alanlarda görev alacak güvenlik güçlerine yönelik özel eğitimler sunmaktadır.²⁶

Federal Güvenlik Servisi (FSB) ile birlikte çalışan Antiterör şirketi, Irak'ta ve Suriye'de faaliyet gösterirken, şirketin çalışanları arasında emekli üst düzey askerler ve istihbaratçılar yer almaktadır.

Redut Özel Birliği

Redut Özel Birliği, 2008'de ağırlıklı olarak emekli Rus Askerî İstihbarat Servisi (GRU) ve İç İstihbarat Servisi (MVD) elemanları tarafından kurulmuş bir güvenlik şirketi olarak öne çıkmaktadır. Çalışanlarının çoğunun Afganistan, Ortadoğu, Irak ve Kafkasya'da tecrübeleri mevcuttur.²⁷

Bu açıdan söz konusu coğrafyalara yönelik düzenlenecek

Rusya açısından bu tür askerî şirketleri kullanmanın riskleri de söz konusudur. Bu risklerin başında ise özel şirket personelinin kontrolüne dikkat çekilmesi gerekmektedir.

operasyonlarda saha tecrübesine sahip bir ekibi bünyesinde barındırmaktadır. Grup özellikle verdiği keskin nişancı eğitimiyle ön plana çıkarken, eğitim alan paralı askerlerin, Ukrayna ve Suriye'de görev aldığı tahmin edilmektedir.

5. Avantajlar ve Riskler

Rusya'nın Suriye savaşında söz konusu özel güvenlik şirketleri ait paralı askerleri kullanmasının avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Avantajlarını ele aldığımızda ilk olarak Suriye'deki Rus özel güvenlik şirketleri zaiyat verdiğinde bu durum basına fazla yansımadağı gibi, yansısa bile resmî bir askerın ölümü kadar etki etmediğı görölmektedir.

Diğer taraftan özel askerî şirketlerin personeli Halep'te, Humus'ta, Palmira'da ya da başka bir şehirdeki operasyonda başarısız olduğunda, bunun maliyeti Rus ordusuna, Savunma Bakanlığı'na çıkmaması, Rus karar alıcıları açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Yine söz konusu şirket personeli uluslararası hukuka aykırı bir suç işlediğinde, resmî olarak asker olmadıkları için,

Rusya devleti bu durumdan sorumlu tutulamaması önemli bir noktadır. Bununla birlikte Rusya'nın Suriye'deki bir bölgede uluslararası hukukun izin vermediğı bir biçimde kendi çıkarları açısından stratejik öneme sahip bir operasyon düzenlemesi gerektiğinde, söz konusu şirketler devreye girerek devlet sorumluluğunu ortadan kaldırma imkânı yaratmaktadır.

Rusya açısından bu tür askerî şirketleri kullanmanın riskleri de söz konusudur. Bu risklerin başında ise özel şirket personelinin kontrolüne dikkat çekilmesi gerekmektedir. Nitekim Slavcorps şirketi çalışanlarından iki kişinin Suriye'de bir operasyonda geri çekilmek zorunda kalmalarının ardından Rusya'ya döndüklerinde FSB tarafından tutuklanmaları, bunun en net göstergesidir. Belli bir komuta kademesi olmadığı için özel güvenlik şirketi elemanının sahada komuta edilmesi ve denetimi, ordu mensubu bir askere oranla çok daha çetrefilli bir konu olarak değerlendirilmektedir. Özellikle de Suriye gibi onlarca farklı savaşçı grubun olduğu yabancı bir coğrafyada bu kontrolün daha da zor bir hal alması kaçınılmazdır.

Sonuç

Rusya askerî müdahalede bulunduğu Suriye’de yaklaşık 2 yıl içinde ulusal çıkarlarını muhafaza etmesi açısından önemli kazanımlar elde etmiştir. Bu noktada askerî ve siyasi olarak yola çıkarken ortaya koyduğu hedeflere şimdilik ulaşmış görünmektedir. Bu hedefe ulaşırken yürütülen operasyonlarda çok az sayıda asker kaybı vermesinin Rusya’nın hanesine iç kamuoyunun tepkisini çekmek açısından olumlu bir yansıması olmuştur. Bu bağlamda sahada kullanılan özel askerî şirketlerin etkisinin büyük önem taşıdığı görülmektedir. Ancak kullanılan bu yöntem kısa vadede Rusya’ya sahada avantaj sağlamış gözüküyorsa da orta ve uzun vadede uluslararası hukuktan kaynaklanan farklı sorunlara neden olup olmayacağı bir soru işareti olarak durmaktadır.

Kaynakça

Выступление и дискуссия на Мюнхенской конференции по вопросам политики безопасности, 10 февраля 2007 года, <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/24034>.

Алексей Егоров, С-400 охраняют авиабазу Хмеймим в Сирии - уникальные кадры, Звезда, 11 июня 2017, <https://tvzvezda.ru/news/forces/content/201706110844-9834.htm>.

Terör örgütü PYD/PKK kontrolündeki Afrin’de Rus varlığı, Anadolu Ajansı, 2 Mayıs 2017, <http://aa.com.tr/tr/turkiye/teror-orgutu-pyd-pkk-kontrolundeki-afrinde-rus-varligi/809706>.

Герои войны: потери Вооруженных сил РФ в ходе сирийской операции, ТАСС Государственное Информационное Агентство России, 21 декабрь 2016.

Михаил Малаев, Ольга Калинина, Евгений Федуненко, Дмитрий Шелковников, Что известно о погибших в Сирии российских военных, *Коммерсантъ*, 07 декабрь 2016, <https://www.kommersant.ru/doc/2946383>.

Вячеслав Гусаров, Частные военные компании России как инструмент узаконенного террора, InformNapalm, 23 ноябрь, 2015, <https://informnapalm.org/15878-rossyskychvk/>.

Michael Weiss, “The Case of the Keystone Cossacks”, Foreign Policy, December, 2013, <http://foreignpolicy.com/2013/11/21/the-case-of-the-keystone-cossacks/>. 02.05.2017.

RSB Grup Resmi blog sayfası, <http://pmc.rsb-group.ru/>.

RSB Grup Resmi İnternet Sitesi, <http://rsb-group.org/>.

RSB Grup Resmi İnternet Sitesi, <http://rsb-group.org/>.

Moran Güvenlik Grubu Resmi İnternet Sitesi, <http://moran-group.org>

The Last Battle of the “Slavonic Corps”, The Interpreter, 16 November 2013, <http://www.interpretermag.com/the-last-battle-of-the-slavonic-corps/>.

Денис Коротков, Кремль признал атамана Диму, Фонтанка, Декабрь, 2016, <http://www.fontanka.ru/2016/12/15/142/>.

Russia’s Wagner group fighters sighted in Syria, RBTH, 31 August 2016, <https://>

in.rbth.com/economics/defence/2016/08/31/russias-wagner-group-fighters-sighted-in-syria_625551.

James Miller, The Insane Story Of Russian Mercenaries Fighting For The Syrian Regime, The Huffington Post, November, 2013, http://www.huffingtonpost.com/james-miller/the-insane-story-of-russi_b_4317729.html.

[Maria Tsvetkova](#) and [Anton Zverev](#), Ghost Soldiers: Russians Secretly Dying While Fighting For Assad In Syria, Reuters, November, 2016, <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-insight-idUSKBN12Y0M6>.

[Денис Коротков](#), [Как И Где Набирают Добровольцев В Сирию](#), REUKRAINE, May, 2016, http://reukraine.blogspot.com.tr/2015/10/blog-post_90.html.

Песков подтвердил присутствие командира ЧВК Вагнера на приеме в Кремле, ТАСС Государственное Информационное Агентство России, 15 декабря 2016, <http://tass.ru/politika/3875744>.

Командиры «Славянского корпуса» в Сирии осуждены за наемничество, Фонтанка, 28 октября 2014, <http://www.fontanka.ru/2014/10/28/129/>.

Redut Özel Birliği Resmi İnternet Sitesi, <http://redut-czentr.narod.ru/>.

Son Notlar

- 1 Rusya, 2000'den itibaren üç (2000, 2009 ve 2016) Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi, üç askeri güvenlik doktrini (2000, 2010, 2014) ve üç dış politika doktrini (2000, 2008, 2013) kabul etmiştir. 2013'de kabul edilen dış politika doktrini 2016'da yenilenmiştir.
- 2 Выступление и дискуссия на Мюнхенской конференции по вопросам политики безопасности, 10 февраля 2007 года, <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/24034>. Erişim Tarihi: 02.04. 2017.
- 3 Алексей Егоров, С-400 охраняют авиабазу Хмеймим в Сирии - уникальные кадры, Звезда, 11 июня 2017, <https://tvzvezda.ru/news/forces/content/201706110844-9834.htm>. Erişim Tarihi: 14.06.2017.
- 4 Terör örgütü PYD/PKK kontrolündeki Afrin'de Rus varlığı, Anadolu Ajansı, 2 Mayıs 2017, <http://aa.com.tr/tr/turkiye/teror-orgutu-pyd-pkk-kontrolundeki-afrinde-rus-varligi/809706>. Erişim Tarihi: 25.05.2017.
- 5 Герои войны: потери Вооруженных сил РФ в ходе сирийской операции, ТАСС Государственное Информационное Агентство России, Aralık, 2016.
- 6 Герои войны: потери Вооруженных сил РФ в ходе сирийской операции, ТАСС Государственное Информационное Агентство России, Aralık, 2016.
- 7 Михаил Малаев, Ольга Калинина, Евгений Федуненко, Дмитрий Шелковников, Что известно о погибших в Сирии российских военных, [Коммерсантъ](#), 07 декабрь 2016, <https://www.kommersant.ru/doc/2946383>. Erişim Tarihi: 05.03.2017.
- 8 Вячеслав Гусаров, Частные военные компании России как инструмент узаконенного террора, InformNapalm, 23 ноябрь, 2015, <https://informnapalm.org/15878-rossyjskye-chvk/>. Erişim Tarihi: 21.01.2017.
- 9 Вячеслав Гусаров, Частные военные компании России как инструмент узаконенного террора, InformNapalm, 23 ноябрь, 2015, <https://informnapalm.org/15878-rossyjskye-chvk/>. Erişim Tarihi: 21.01.2017.
- 10 Вячеслав Гусаров, Частные военные компании России как инструмент узаконенного террора, InformNapalm, 23 ноябрь, 2015, <https://informnapalm.org/15878-rossyjskye-chvk/>.

[chvk/](#). Erişim Tarihi: 21.01.2017.

- 11 Michael Weiss, “The Case of the Keystone Cossacks”, Foreign Policy, December, 2013, <http://foreignpolicy.com/2013/11/21/the-case-of-the-keystone-cossacks/>. Erişim Tarihi: 02.05.2017.
- 12 Вячеслав Гусаров, Частные военные компании России как инструмент узаконенного террора, InformNapalm, 23 ноябрь 2015, <https://informnapalm.org/15878-rossyjskye-chvk/>. Erişim Tarihi: 11.08.2016.
- 13 Вячеслав Гусаров, Частные военные компании России как инструмент узаконенного террора, InformNapalm, 23 ноябрь 2015, <https://informnapalm.org/15878-rossyjskye-chvk/>. Erişim Tarihi: 11.08.2016.
- 14 RSB Grup Resmi blog sayfası, <http://pmc.rsb-group.ru/>. Erişim Tarihi: 15.03.2017.
- 15 RSB Grup Resmi İnternet Sitesi, <http://rsb-group.org/>. Erişim Tarihi: 15.03.2017.
- 16 [dipnot eksik]
- 17 RSB Grup Resmi İnternet Sitesi, <http://rsb-group.org/>. Erişim Tarihi: 08.02.2017.
- 18 Moran Güvenlik Grubu Resmi İnternet Sitesi, <http://moran-group.org>
- 19 The Last Battle of the “Slavonic Corps”, The Interpreter, 16 November 2013, <http://www.interpretermag.com/the-last-battle-of-the-slavonic-corps/>. Erişim Tarihi: 15.09.2016.
- 20 Денис Коротков, Кремль признал атамана Диму, Фонтанка, Декабрь , 2016, <http://www.fontanka.ru/2016/12/15/142/>. Erişim Tarihi:09.1.2017; Russia’s Wagner group fighters sighted in Syria, RBTH, 31 August 2016, https://in.rbth.com/economics/defence/2016/08/31/russias-wagner-group-fighters-sighted-in-syria_625551. Erişim Tarihi: 03.05.2017.
- 21 James Miller, The Insane Story Of Russian Mercenaries Fighting For The Syrian Regime, The Huffington Post, November, 2013, http://www.huffingtonpost.com/james-miller/the-insane-story-of-russi_b_4317729.html. Erişim Tarihi: 28.03.2017. ; Maria Tsvetkova and Anton Zverev, Ghost Soldiers: Russians Secretly Dying While Fighting For Assad In Syria, Reuters, November, 2016, <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-insight-idUSKBN12Y0M6>. Erişim Tarihi: 06.02.2017.
- 22 Денис Коротков, Как И Где Набирают Добровольцев В Сирию, REUKRAINE, May, 2016, http://reukraine.blogspot.com.tr/2015/10/blog-post_90.html. Erişim Tarihi: 05.11.2016.
- 23 Денис Коротков, Как И Где Набирают Добровольцев В Сирию, REUKRAINE, May, 2016, http://reukraine.blogspot.com.tr/2015/10/blog-post_90.html. Erişim Tarihi: 05.11.2016.
- 24 Песков подтвердил присутствие командира ЧВК Вагнера на приеме в Кремле, ТАСС Государственное Информационное Агентство России, 15 декабря 2016, <http://tass.ru/politika/3875744>. Erişim Tarihi: 10.02.2017.
- 25 Командиры «Славянского корпуса» в Сирии осуждены за наемничество, Фонтанка, 28 октября 2014, <http://www.fontanka.ru/2014/10/28/129/>. Erişim Tarihi: 25.04.2017.
- 26 Maria Tsvetkova and Anton Zverev, Ghost Soldiers: Russians Secretly Dying While Fighting For Assad In Syria, Reuters, November, 2016, <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-insight-idUSKBN12Y0M6>. Erişim Tarihi: 15.02.2017.
- 27 Redut Özel Birliği Resmi İnternet Sitesi, <http://redut-czentr.narod.ru/>.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelere doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr